

24. Puhtaanapito

Puhtaanapitolaitoksen kertomusvuodelta 1942 oli seuraavan sisältöinen:

Puhtaanapitolautakunta. Kaupungin puhtaanapitotoimen ylin johto kuuluu voimassa olevan johtosäännön mukaan puhtaanapitolautakunnalle. Puhtaanapitolautakuntaan kuuluivat kertomusvuonna seuraavat henkilöt: toimitsija A. Valta puheenjohtajana, varatuomari A. V. I. Linturi varapuheenjohtajana sekä jäseninä insinööri A. I. Kahma, kirvesmies O. J. Leskinen, pankintaloudenhoitaja A. E. Monnberg, kivityöntekijä O. Nuutinen ja varatuomari R. V. Rönnholm. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli kaupungin teknillinen johtaja A. E. Moring. Sihteerinä toimi varatuomari E. K. Uski. Tammi—helmikuun aikana, jolloin tuomari Uski oli puolustuslaitoksen palveluksessa, hoiti varatuomari H. Arvidson kaupunginhallituksen määräyksestä sihteerin tehtäviä. Esittelijänä toimi puhtaanapitolaitoksen toimitusjohtaja B. W. Ax.

Lautakunta kokoontui kertomusvuonna 14 kertaa. Sen pöytäkirjain pykäläluku oli 235, diaariin vietyjen asiain luku 630 ja lähetettyjen kirjeiden luku 56.

Vuoden kuluessa lautakunta anoi lisämäärärahoja kaikkiaan 8 812 983: 80 mk, josta määrästä 4 399 194: 30 mk kalliinajanlisäyksiä varten ja 1 755 000 mk sotapalvelukseen kutsuttujen työntekijäin palkkoja varten.

Kertomusvuoden aikana käsiteltiin 2 viranhaltijain eroanomusta, 1 virkaloma-anomus, 10 sairasloma-anomusta, käsittäen viimeksi mainitut yhteensä 494 sairaspäivää, 406 työntekijäin sairas-, 36 tapaturma- ja 9 hautausapuanomusta, 7 työntekijäin eläkeanomusta sekä 3 ylimääräistä eläkettä koskevaa anomusta.

Puhtaanapitolaitos. Puhtaanapitolaitoksen toiminta jakaantui seuraaviin osastoihin: hallinto, katujen puhtaanapito, kiinteistöjen ja mukavuuslaitosten puhtaanapito, Malmin kaatopaikka ja korjauspaja, työvälineiden ja autojen korjaamot sekä hevostalli ja varasto.

Hallinto. Puhtaanapitolaitoksen henkilökunnan muodostivat toimitusjohtaja, apulaisjohtaja, joka samalla toimi tarkastajana, nuorempi insinööri, katujen ja kiinteistöjen puhtaanapidon esimies, toimentaja sekä kolme toimistoapulaista, joista yksi toimi varastokirjanpitäjänä, toinen konekirjoittajana ja kolmas työntekijäkortiston hoitajana.

Sekä puhtaanapitolautakunnan että puhtaanapitolaitoksen tilejä hoiti puhtaanapitolaitoksen tilivirasto. Sen kassavirastona oli rahatoimisto.

Tiliviraston henkilökunnan muodostivat kamreeri, kirjanpitäjä, neljä toimistoapulaista, joista yksi toimi avustavana kirjanpitäjänä, kaksi veloittajina ja yksi kassanhoitajana, sekä vahtimestari. Tiliviraston kamreeri toimi samalla koko toimiston konttoripäällikkönä.

Puhtaanapitolaitoksen toimistosta lähetettiin kertomusvuoden aikana 1 399 kirjettä ja annettiin 8 806 laskua suoritetuista töistä.

Laitoksen henkilökunnan kokoonpanossa tapahtui vuoden aikana se muutos, että maaliskuun 1 p:nä erosi omasta pyynnöstään nuorempi toimistoapulainen S. E. Sjöblom, joka oli ollut laitoksen palveluksessa elokuun 1 p:stä 1926 alkaen. Avoimeksi joutuneeseen virkaan lautakunta valitsi maaliskuun 9 p:nä rouva M. Niku-Paavolan.

Katujen puhtaanapito. Kertomusvuonna kaupungin alue oli jaettu kahdeksaan puhtaanapitopiiriin siten, että XIII, XIV, XV ja XVI kaupunginosat sekä Pasila kuuluivat ensimmäiseen piiriin, IV ja XX kaupunginosat Jätkäsaarta lukuunottamatta toiseen

piiriin, V ja VI kaupunginosat sekä puolet VII kaupunginosasta kolmanteen piiriin, III kaupunginosa, puolet VII kaupunginosasta ja IX kaupunginosa neljanteen piiriin, I, II ja VIII kaupunginosat viidenteen piiriin, X, XI ja XII kaupunginosat kuudenteen piiriin ja XXI, XXII, XXIII, XXV ja XXVI kaupunginosat seitsemänteen piiriin sekä Jätkäsaari kahdeksanteen piiriin.

Katuosaston henkilökunnasta oli vuoden päättyessä yksi työnjohtaja ja 20 työntekijää sotapalveluksessa.

Erilaatuisten työntekijäin keskimääräinen luku viikkoa kohden ilmenee seuraavasta yhdistelmästä:

	Kesätoissa	Talvitöissä
Puhtaanapitotyöntekijöitä, miehiä	107	287
» naisia	9	187
Autonkuljettajia, laitoksen autoin	4	7
» omine autoineen	—	—
Ajomiehiä, laitoksen hevosin	1	1
» omine hevosineen	—	18
Yhteensä	121	500

Katujen puhtaanapitoon kului henkilöpäivätoissa 556 535 työtuntia, hevospäivätoissa 39 007 työtuntia ja autopäivätoissa 9 545 työtuntia kuten seuraavista luvuista lähemmin ilmenee:

Työn laatu	Henkilöpäivätyöt, työtunteja	Hevospäivätyöt, työtunteja	Autopäivätyöt, työtunteja
Lakaisu	118 129	3 485	4 512
Lumenluonti	416 297	—	—
Lumenauraus	241	343	852
Lumenkuljetus	—	33 626	1 640
Lumenkaatopaikkojen hoito	14 743	—	—
Hiekoitus	5 293	1 553	2 541
Sekalaiset työt	1 832	—	—
Yhteensä	556 535	39 007	9 545

Kun laitoksen automaattisesti kerääviä lakaisukoneita ei oltu varustettu hiilikaa-suttimilla, joten niitä bensiininpuutteen takia ei voitu käyttää, suoritettiin puhdistus-työt kertomusvuonna yksinomaan käsivoimin. Samasta syystä ei myöskään käytetty kasteluautoja. Rikkaruohojen poistamiseen käytettiin erinäisiä suoja yhteensä 1 050 kg. Katurikkoja kerättiin ja kuljetettiin kaatopaikoille yhteensä 10 845 m³.

Aikaisempina talvina seurattua katupuhtaanapito-ohjelmaa ei kertomusvuoden talvella voitu noudattaa, vaan seurattiin kaupunginhallituksen joulukuussa 1940 vahvista-maa supistettua ohjelmaa talvipuhtaanapitoa varten. Tässä ohjelmassa luovuttiin aikaisemmin käytetystä katujen luokittelusta, joten kaupungin keskustassakin lumi oli luotava kinoksiin jalkakäytävän ulkoreunalle. Ainoastaan sellaisista paikoista, missä kinokset tulivat häiritsemään liikennettä, kuljetettiin lumi kaatopaikoille. Lunta kulje-tettiin pääasiassa satamista, autoilla 2 244 m³, hevosilla 38 441 m³, raitiotievaunuilla 592 m³ ja rautateiltä vuokratulla lumijunalla 9 435 m³, eli yhteensä 50 712 m³. Käytä-vien hiekoittamiseen käytettiin 740 m³ hiekkaa.

Puhtaanapidetty katupinta-ala oli yhteensä n. 2 500 000 m², josta kustannukset nousivat kaikkiaan 16 548 558: 35 mk:aan eli 6: 62 mk:aan m²:ltä.

Kiinteistöjen ja yleisten mukavuuksilaitosten puhtaanapito. Kiinteistöjen puhtaanapito oli jaettu kahteen piiriin kuormausasemineen, joista toinen oli Länsisataman korttelissa n:o 263 ja toinen Kyläsaaren luona. Puhtaanapidettävien kiinteistöjen ja yleisten muka-vuuslaitosten lukumäärä käy ilmi seuraavasta:

Kaupungin kiinteistöt:		Yksityiset kiinteistöt:	
Talot	108	Vuosisopimukselliset	1 934
Yleiset käymälät	28	Ylimääräiset	39
Yleiset vedenheittopaikat	61	Uudisrakennukset	22

Jätteiden kuljetukseen käytettiin keskimäärin 20 autoa ja 22 hevosta. Vaikka autot ajoivatkin kahdessa vuorossa tuotti jätteiden säännöllinen poiskuljettaminen vaikeuksia, sillä jätemäärä oli suurempi kuin koskaan aikaisemmin vuotta 1939 lukuunottamatta, jolloin käytettiin 55 bensiniautoa ja 12 hevosta.

Seuraavasta yhdistelmästä ilmenee jätteiden kuljetus:

Jätteiden laatu	Kuljetettu maan täyteen	Siitä Huopalahden kaato-paikalle	Kuljetettu myytäväksi					Siitä Malmin kaato-paikalle	Kuljetettu kalkkia
			Tilan-omistajille kaupungin läheisyyteen	Länsi-sataman kuorma-uspaikalta lähetettäväksi	Kyläsaaren kuorma-uspaikalta lähetettäväksi	Yhteensä			
m ³									
Rikkoja, talous- ja paperijätteitä	127 197	55 245	1 869	3 244	1 025	9 138	2 849	136 335	
Makkilantaa	—	—	—	1 014	1 980	2 994	2 659	2 994	
Hajotuskaivojätteitä	—	—	—	1 367	616	1 983	1 983	1 983	
Tuhkaa	13 594	5 876	—	—	—	—	—	13 594	
Rakennus- y.m. jätteitä	—	—	648	—	—	648	—	648	
Yhteensä	140 791	61 121	2 517	5 625	6 621	14 763	7 491	155 554	

Kuorma-asemilla kuormattu määrä jakaantui seuraavasti:

Jätteiden laatu	Länsisataman asemalla kuormattu			Kyläsaaren asemalla kuormattu			Kaikkiaan
	rautatievaunuihin lähetettäväksi		ostajien ajoneuvoihin	rautatievaunuihin lähetettäväksi		ostajien ajoneuvoihin	
	Malmin kaato-paikalle	muille asemille		Malmin kaato-paikalle	muille asemille		
m ³							
Rikkoja, talous- ja paperijätteitä	1 548	1 696	—	1 301	2 724	—	7 269
Makkilantaa	876	106	32	1 783	107	90	2 994
Hajotuskaivojätteitä	1 367	—	—	616	—	—	1 983
Yhteensä	3 791	1 802	32	3 700	2 831	90	12 246

Kaupungista lähetettiin seuraava vaunukuorma määrä jätteitä suoraan alla mainituille asemille:

Rautatieasema	Rikkoja, talous- ja paperijätteitä	Makkilantaa	Yhteensä
Espoo	—	3	3
Herttoniemi	—	2	2
Jorvas	3	1	4
Kauklahti	1	1	2
Kauniainen	—	1	1
Kerava	—	2	2
Kirkkonummi	2	4	6
Kirkniemi	—	1	1
Lohja	—	1	1
Malmi	117	3	120
Masala	16	1	17
Mellilä	1	1	2
Mommila	—	1	1
Muijala	—	1	1
Nikkilä	1	—	1

Rautatieasema	Rikkoja, talous- ja paperijätteitä	Makkilantaa	Yhteensä
Oitti	—	1	1
Ojakkala	—	1	1
Oulunkylä	6	—	6
Pitäjänmäki	—	1	1
Tikkurila	1	—	1
Yhteensä	148	26	174

Malmin kaatopaikalle lähetettiin makkilantaa 241, rikkoja, talous- ja paperijätteitä 104 ja hajoituskajvoijätteitä 201 rautatievaunullista eli yhteensä 546 rautatievaunullista. Rautateitse lähetettyjä jätteitä kertyi siis kaiken kaikkiaan 720 rautatievaunullista.

Hajoituskajvojen tyhjentyminen, joka v:sta 1927 alkaen annettiin urakattyonä kahdelle urakoitsijalle, siirrettiin v:n 1942 alusta lukien laitoksen välittömään hoitoon, koska talonomistajien taholta tehtiin vuosien kuluessa runsaasti valituksia työn suorittamisesta. Työhön käytettiin 4 autoa ja 661 talossa suoritettiin normaalityhjennys. Perinpohjainen tyhjennys korjausta varten suoritettiin 81 talossa. Sitä paitsi tyhjennettiin 55 sade- ja likavesikajvoa.

Osaston eri työntekijäin keskimäärä viikkoa kohden ilmenee seuraavasta yhdistelmästä:

Ajomiehiä	22	Vaunumiehiä	5
Autonkuljettajia	40	Siivoojia	7
Autonapumiehiä	82	Yhteensä	156

Vuoden päättyessä oli osaston työntekijöistä 50 sotapalveluksessa. Kiinteistöjen puhtaanapitoon käytettiin seuraava määrä työtunteja:

Työn laatu	Henkilöpäivätyöt, työtunteja	Hevospäivätyöt, työtunteja	Autopäivätyöt, työtunteja	Yhteensä työtunteja
Kiinteistöjen jätteiden kuljetus ja kuormaus	146 988	43 976	83 653	274 617
Mukavuuslaitosten puhtaanapito	15 785	—	2 544	18 329
Hajoituskajvojen tyhjennys	17 998	—	8 999	26 997
Yhteensä	180 771	43 976	95 196	319 943

Malmin kaatopaikka ja korjauspaaja. Malmin kaatopaikalla työskenteli yksi työnjohtaja ja 14 työntekijää, joista 6 miestä työskenteli jätteiden purkaus- ja kuormauksissa, 2 miestä kaatopaikan hoidossa, 2 miestä levyastioiden korjaustöissä ja 1 naisen astioiden puhdistuksessa 3 miehen huolehtiessa vartiointista.

Sotapalveluksessa oli vuoden päättyessä 1 työntekijä.

Työtuntien lukumäärä eri töissä oli vuoden aikana 27 730.

Polttoonissa poltettiin kertomusvuonna 134 koiraa ja 69 kissaa sekä 4 033 kg pilaantunutta lihaa.

Kiinteistöjen ja yleisten mukavuuslaitosten puhtaanapidosta oli kustannuksia kaikkiaan 10 003 051: 50 mk.

Työvälineiden ja autojen korjaamot. Työvälineiden ja autojen korjaamot käsittivät lisäksi pajan ja maalaamon. Henkilökuntaan kuului 1 työnjohtaja, 1 apulaistyönjohtaja ja 28 työntekijää, joista 20 oli ammattimiehiä, 5 aputyöntekijöitä ja naisia 3. Työtuntien lukumäärä oli 58 083. Korjaamojen työntekijöistä oli vuoden päättyessä 13 sotapalveluksessa. Helmikuun 15 p:nä kuoli sotasairaalassa aputyöntekijä M. Vuoristo ja kesäkuun 3 p:nä kaatui rintamalla maalari M. Hukie.

Laitoksen autokanta käsitti 85 moottoriajoneuvoa, joihin kuului 61 kuorma-autoa, 10 kasteluautoa, 5 lakaisuautoa, 6 tiehöylää, 1 kaivontyhjennysauto, 1 henkilöauto ja 1 moottoripyörä. 39 kuorma-autoa ja 2 tiehöylää oli varustettu puu- tai hiilikaasuttimilla. Näistäkin oli vuoden lopussa puolustuslaitoksen käytössä vielä 11 kuorma-autoa, 2 kasteluautoa ja 3 tiehöylää. Muita jäljellä olevia ajoneuvoja ei polttoaineen puutteen takia voitu käyttää.

Kuorma-autojen työtuntimäärä eri töissä oli yhteensä 102 564 ja tiehöylien työtuntimäärä 852.

Hevostalli. Laitoksen hevosten lukumäärä oli vuoden alussa 8. Vuoden kuluessa kuoli 2 hevosta, joten lukumäärä vuoden lopussa oli 6. Hevosten hoidosta huolehti tallimies, jonka työtuntimäärä oli yhteensä 2 485. Hevosten ruokintaan käytettiin 32 928 kg heiniä ja 1 832 kg kauroja. Hevosten sairaspäivien lukumäärä oli 14. Hevosten suorittama työtuntimäärä oli yhteensä 16 486, josta 4 060 tuntia kului katujen puhtaanapitoon, 12 179 tuntia kiinteistöjen puhtaanapitoon ja 247 tuntia raatojen kuljetukseen.

Varasto. Varaston arvo arvioitiin tammikuun 1 p:nä 571 120: 25 mk:ksi, vuoden aikana ostettiin tavaroita 1 662 172: 75 mk:n arvosta ja käytettiin 1 690 616: 80 mk:n arvosta, joten varaston arvo arvioitiin joulukuun 31 p:nä 542 676: 20 mk:ksi.

Menot ja tulot. Puhtaanapitolaitoksen liikeilinpäätös joulukuun 31 p:nä osoitti menot seuraaviksi:

Menoerät	Katujen puhtaanapito			Kiinteistöjen ja yleisten mukavuuksilaitosten puhtaanapito			Kaikkiaan
	Yleinen	Sopimusten mukainen	Yhteensä	Yleinen	Sopimusten mukainen	Yhteensä	
M a r k k a a							
Hallintokulut	730 893	156 611	887 504	169 622	247 968	417 590	1 305 094
Vuokra	235 728	21 175	256 903	11 075	36 815	47 890	304 793
Lämpö	141 492	23 128	164 620	70 645	47 619	118 264	282 884
Valaistus	22 553	3 560	26 113	4 889	6 353	11 242	37 355
Vedenkulutus	1 152	147	1 299	4 627	114	4 741	6 040
Kaluston hankinta	16 754	1 531	18 285	9 836	18 346	28 182	46 467
Kaluston kunnossapito	517 950	111 028	628 978	277 684	709 853	987 537	1 616 515
Tarverahat	34 157	2 413	36 570	25 312	148 291	173 603	210 173
Lääkkeet ja sairaanhoitotarvikkeet	815	133	948	184	340	524	1 472
Työpalkat	10 284 949	1 870 422	12 155 371	1 064 223	3 942 538	5 006 761	17 162 132
Työntekijäin erinäiset edut	1 388 964	144 324	1 533 288	1 771 978	389 561	2 161 539	3 694 827
Tarveaineet	538 941	36 240	575 181	238 944	609 910	848 854	1 424 035
Yleisten laitteiden kunnossapito	20 518	14 886	35 404	92 826	20 961	113 787	149 191
Käyttövoima	6 260	1 043	7 303	1 729	2 087	3 816	11 119
Hevosten elatus	45 603	7 601	53 204	7 601	15 204	22 805	76 009
Vakuutusmaksut	58 963	9 824	68 787	9 824	19 628	29 452	98 239
Uudishankinnat	98 800	—	98 800	—	26 465	26 465	125 265
Yhteensä	14 144 492	2 404 066	16 548 558	3 760 999	6 242 053	10 003 052	26 551 610

Sopimusten mukaisen puhtaanapidon tappio nousi kertomusvuonna 155 723 mk:aan.

Tuloja oli kaikkiaan 26 395 887 mk, josta yleisen puhtaanapidon osalle tuli 17 905 491 mk ja sopimusten mukaisen puhtaanapidon osalle 8 490 396 mk, kuten seuraavasta yhdistelmästä lähemmin selviää:

Tuloerät	Mk	Tuloerät	Mk
<i>Yleinen puhtaanapito</i>		Ilmasuojelukurssisiin osallistuvien palkat	32 276
Valtion tieosuudet	53 983		
Yleiset kadut, torit ja paikat ¹⁾	10 125 163		
Satama-alueet ²⁾	3 130 305		
Lumenkaatopaikat	383 115		
Sekalaiset työt	30 554		
Maksut mukavuuksilaitosten käyttämisestä	1 456		
Kuormausasemien kustannukset	739 431		
Kaatopaikkojen kustannukset	717 310		
Mukavuuksilaitosten kustannukset	698 627		
Sotapalvelukseen kutsuttujen palkat	1 993 271		
		<i>Sopimusten mukainen puhtaanapito:</i>	
		Yksityisten katuosuudet	1 740 037
		Kaupungin katuosuudet	677 304
		Yksityisten kiinteistöt	5 191 174
		Kaupungin kiinteistöt	351 434
		Lannan myynti	172 888
		Sekalaiset tulot	357 559
		Yhteensä	8 490 396
		Kaikkiaan	26 395 887

¹⁾ Tästä myönnettyjä lisämäärärahoja 2 466 823: 25 mk. — ²⁾ S:n 577 505: 40 mk.

Hallinnollisen kirjanpidon mukaan menot nousivat 26 538 508: 85 mk:aan ja tulot 18 756 975: 40 mk:aan talousarvioon merkittyjen määrien ollessa vastaavasti 24 592 729: 80 mk ja 18 634 210 mk.

Työntekijäin erinäiset edut. Seuraava taulukko osoittaa puhtaanapitolaitoksen työntekijöille myönnetty erinäiset edut v. 1938—42:

Vuosi	Kesälomat								Sairasavut		Tapaturma-avut		Hautaus- apua saaneita kuolin- pesiä		
	2	3	5	9	12	18	21	28	Yhteensä	Loma- tunteja yhteensä	Apua saaneita	Sairas- tunteja		Apua saaneita	
	lomapäivää saaneita														
1938	60				105	158	—	—	323	34 154	198	19 361	26	2 230	3
1939	10	—	15	45	93	181	—	—	344	37 388	188	25 156	24	2 125	8
1940	19	31	50	46	44	39	105	76	410	48 406	238	28 294	24	3 019	8
1941	55	99	41	41	39	25	102	76	478	46 480	405	39 100	32	3 267	13
1942	1)	1)	67	90	50	42	99	68	416	48 735	406	36 992	36	3 828	9

Työntekijöille suoritettiin palkkoina kaikkiaan 17 422 297: 75 mk ja erinäisinä etuina 3 694 826: 55 mk, josta 868 448 mk kesälomapalkkoina, 482 647: 80 mk sairasaavustuksina, 29 160 mk hautausapuna, 70 686: 20 mk tapaturmavakuutusmaksuina, 83 306 mk vakuutusmaksuina kansaneläkelaitokselle, 119 610: 85 mk vaatetusapuna, 47 697: 20 mk sunnuntaityöstä suoritettuina palkkoina ja 1 993 270: 50 mk sotapalvelukseen kutsuttujen työntekijäin palkkoina.

1) V:sta 1942 alkaen suoritetaan 2 ja 3 päivän kesäloman asemesta kausityöntekijöille 3.6 % heidän palkastaan.